

Največji slovenski dnevnik
v Združenih državah
Velja za vse leto . . . \$6.00
Za pol leta . . . \$3.00
Za New York celo leto . . \$7.00
Za inozemstvo celo leto . \$7.00

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki.

The largest Slovenian Daily in
the United States.
Issued every day except Sundays
and legal Holidays.
75,000 Readers.

TELEFON: CORTLANDT 2876.

Entered as Second Class Matter, September 21, 1903, at the Post Office at New York, N. Y., under the Act of Congress of March 3, 1879.

TELEFON: CORTLANDT 2876.

NO. 202. — ŠTEV. 202.

NEW YORK, TUESDAY, AUGUST 28, 1923. — TOREK, 28. AVGUSTA, 1923.

VOLUME XXXI. — LETNIK XXXI.

G. PINCHOT V ULOGI POSREDOVALCA

Izjavil je, da bi bil premogarski štrajk prava nesreča za ameriški narod. — Načelnik United Mine Workers se je preselil v Philadelphijo, da bo v neposredni bližini pozorišča boja. — Potom Pinchota je vlada izjavila, da štrajka ne bo dovolila in da ga ne bo trpela.

Harrisburg, Pa., 27. avgusta. — Danes so se začela tukaj nova posvetovanja med delodajalci in majnarji.

Governor Pinchot, ki govori v imenu predsednika Coolidgea oziroma vlade, je izjavil, da vlada nikakor ne bo dovolila, da bi izbruhnil dne 1. septembra štrajk.

Obema strankama je povedal, da je javnost v velikih skrbih vsled pomanjkanja premoga.

Javnost je prva, javnost ima odločilno besedo. In v njenemu imenu ter njenem interesu moramo preprečiti štrajk.

Pinchotov govor je bil splošen. Ob koncu je izjavil, da bo popoldne zaslílal zastopnike premogarjev ter natančno pretehtal vse njihove zahteve.

Kakšni bodo njegovi predlogi, se zaenkrat še ne ve. Znano je le toliko, da je v njegovi službi nad dvajset izvedencev, ki poznajo položaj do zadnje pičice.

V naslednjem objavljamo par odstavkov iz njegovega govora.

"Spor med majnarji in operatorji ni privaten spor. Pri tem je v veliki meri prizadet tudi splošna javnost. Moja naloga bo ščititi pravice javnosti, pravice premogarjev in pravice delodajalcev.

"Če bi zmanjkalo premoga, bi imeli delodajalci velike izgube. Silne izgube bi imeli tudi majnarji. Izgube obeh strank bi bile velike, tretja stranka, javnost, bi pa največ trpela."

Atlantic City, N. J., 27. avgusta. — Predsednik United Mine Workers, John L. Lewis, je danes preselil svoj glavni stan iz tukajšnjega Ambassador hotela v Bellevue Stratford hotel v Philadelphijo.

Včeraj je prišlo k njemu precejšnje število časnikarskih poročevalcev, katerim je rekel: —

"Jaz ne bom razpravljaj o zadevah harrisburške konference, dokler se bo konference vršila. Usoda United Mine Workers je v rokah podpredsednika Murraya, ki se mudi v Harrisburgu. Jako rad bi bil sam navzoč, toda zdravnik mi je zapovedal popoln mir."

Lewis se je odpeljal od tukaj ob polpetih popoldne.

PET NADALJNIH ŽRTEV V ALPAH.

Bern, Švica, 27. avgusta. — Že dva dni pogrešajo Henryja Hadena, angleškega hribolazca, in dva vodnika. Odpravili so se bili na vrh gore Jungfrau. Nadalje se je pričela enajstletna hčerka konzula Friedricha v Duesseldorfu in njena governanta.

VIHAR JE POVZROČIL VELIKO ŠKODO V ITALIJI.

Rim, Italija, 26. avgusta. — Silni viharji, ki so divjali zadnjih par dni po osrednji Italiji, so povzročili velikansko škodo. Na stotine hiš je uničenih in na tisoče prebivalcev je brez strehe.

GOMPERSOV ODBOR PROTI USTAVNIM POVELJEM.

Chicago, Ill., 26. avgusta. — Samuel Gompers je imenoval danes odbor petnajstih delavskih voditeljev, ki bodo natančno preiskali, kako delodajalci izrabljajo nekatera vladna ustavna povelja.

SUPERDRENOT DOGOTOVLJEN.

Camden, N. J., 27. avgusta. — V ladjedelnici New York Shipbuilding Company so te dni dogradili superdrenot "Colorado". Bojna ladja bo izročena v četrtek mornarici Združenih držav. "Colorado" je dolga 624 čevljev ter ima 36,000 ton dislocamenta. Opremljena je z osmimi šestnajst inčnimi topovi.

HIRAM JOHNSON JE ODPOTOVAL V CALIFORNIJO.

Washington, D. C., 27. avg. — Danes je odpotoval od tukaj v California, v svoj rojstni kraj senator Hiram Johnson. Doma ni bil še celo leto.

POKOJNI DASKALOV JE BIL STAMBOLSKIJEV PRIJATELJ.

Dunaj, Avstrija, 27. avgusta. — Kot poročajo je neki bolgarski študent včeraj ustreli v Pragi bolgarskega poslanika Daskalova.

Daskalov je bil na svojem mestu brez dovoljenja sedanje bolgarske vlade, ki je že ponovno zahtevala njegovo izročitev. Baje je bil velik prijatelj in zaupnik pokojnega Stambolskega. Sedanje bolgarske vlade ni hotel priznati in ni hotel odstopiti kot poslanik.

KOPIJE BELGIJSKEGA ODGOVORA DOSPELE V LONDON.

London, Anglija, 27. avgusta. — Kopija belgijskega odgovora na noto angleškega zunanega tajnika Curzona, je dospela v London. Vsebina odgovora bo jutri objavljena.

BANKIR JE USMRTL SINA IN SAMEGA SEBE.

Rochester, N. Y., 27. avgusta. — Tukajšnji bankir Charles Steward je usmrtil svojega štirinajstletnega sina Horaca, ranil svojega devetletnega sina Walterja, nakar si je sam pognal kroglo v glavo. Čudno se je začel obnašati takoj po smrti svoje žene, ki je umrla pred enim letom. Zdravniki so prepričani, da je storil svoj grozni čin v blaznosti.

Vsak pevec bi moral imeti novo izdajo "PESMARICA GLAZBENE MATICE"

Za štiri moške glasove Uredil Matej Hubad

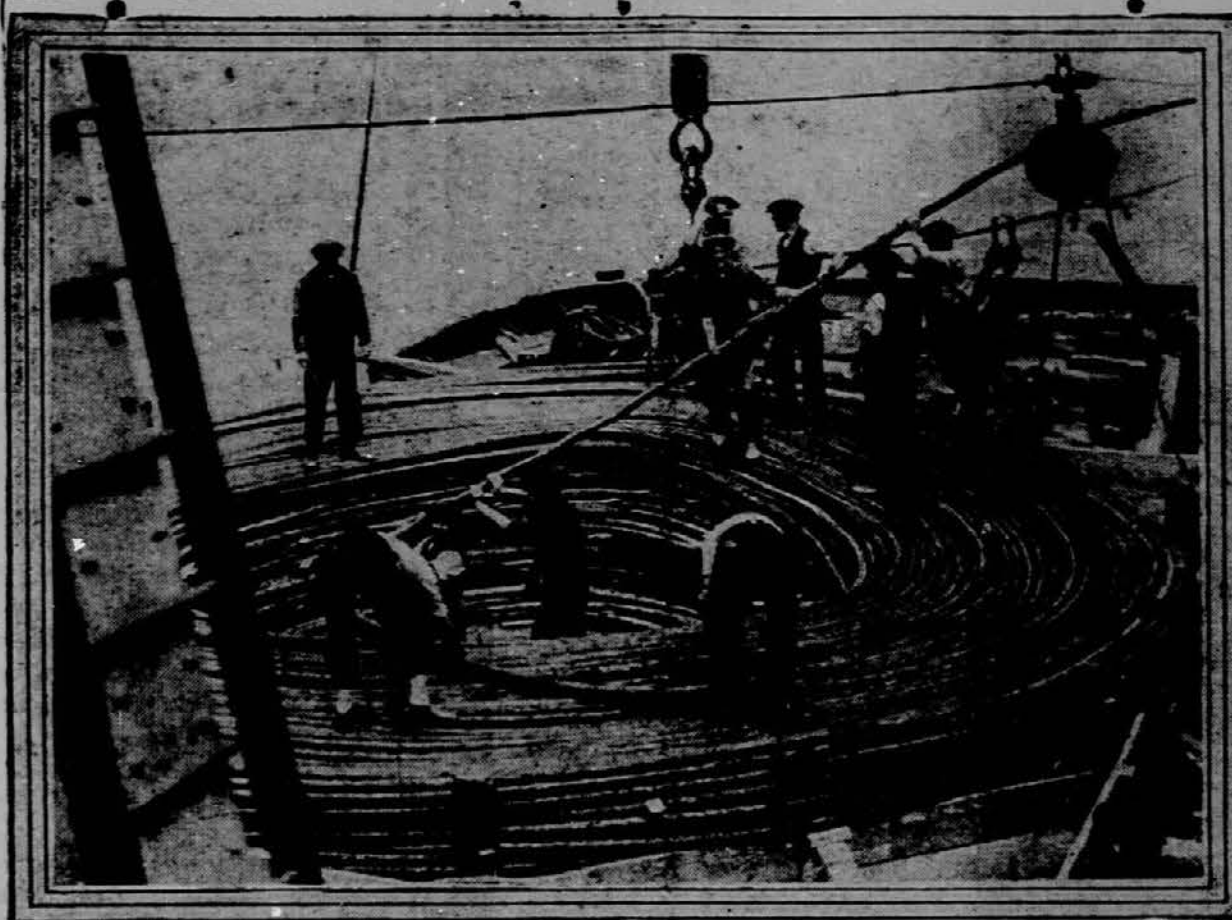
Knjiga ima 296 strani, ter vsebuje 103 najboljših in najnovejših pesmi z notami.

Cena s poštnino \$3.00.

"GLAS NARODA"

82 Cortlandt St., New York, N. Y.

POLAGANJE PREKOCEANSKEGA KABLA.

Slika nam kaže parnik Faraday, na katerem je del kabelna, ki ga bodo v kratkem položili med New Yorkom in Havre. Delo se je začelo v Far Rockaway pri New Yorku.

VELIKA PRIZADEVANJA A JAKO MALI USPEHI.

Nemška vlada ima velike sitnosti s pobiranjem davkov. V enem samem tednu so se zvišali življenjski stroški za 72 procentov.

Berlin, Nemčija, 26. avgusta. — V državnem zboru je izjavil finančni minister Hilferding, da se bo morala nemška vlada poslužiti najstrožjih odredb, če bo hotela biti kos položaju.

Kljub temu, da je v Nemčiji vsak dan v prometu najmanj 20 milijard mark, se položaj ni izboljšal, pač pa poslabšal. Veliko tovarnih je izjavilo, da ne bo več plačevalo davkov. Spočetka so vsi pridno podpisovali takozvano zlato posojilo, sedaj se pa nihče več ne zmeči zanj.

Pobiranje davkov povzroča vladi velike skrbi, ker se fabrikantje in kmetje poslužujejo vseh mogočih izgovorov.

Odpor v Ruhr okraju stajlja vedno večje zahteve vladnim zalogam.

Cene za živila so se v zadnjem tednu zvišale za 72 odstotkov. Nemški premog je sedaj najdražji na celim svetu.

Vlada se po poslužila vse mogočih sredstev, da se polasti vsega tujezemskega denarja, ki kroži po deželi.

Vsak Nemeč mora mora prisesti, koliko tujezemskega denarja ima ter ga izročiti državnim banki.

Tovarne v Ruhr okraju zapirajo svoja vrata, ne oziraje se na to, da dobivajo veliko podporo od vlade.

V kovinarski industriji je bila odpuščena četrtna delavcev. Nakatere tovarne obratujejo samo po dva dni na teden.

Vlada bo sedaj osnovala zlato rezervno s 500 milijoni mark. Na ta način hoče nekoliko stabilizirati valuto ter izvesti druge važne finančne reforme.

VOJNO STANJE PROGLAŠENO V INDIJI.

Simla, Angleška Indija, 27. avgusta. — Poročajo, da se nemiri in spopadi med Indijci ter Mohamedanci nenehno vrše. V Agri je bilo včeraj ubitih pet oseb.

Vlada je proglasila vojno stanje.

TRJE METVI V NEVIHTI.

Indianapolis, Indiana, 27. avg. — Vso noč in ves dan je divjal strahovit vihar, ki je povzročil za 100,000 dolarjev škodo. Tri osebe je ubila strela.

VOLTVE NA IRSKEM IZVANREDNO MIRNE.

Narod je apatičen. — Komaj 60 odstotkov volitev je oddalo svoje glasove. — Izid bo objavljen šele v petek.

Dublin, Irska, 27. avgusta. — Danes so se vršile v devetindvajsetih okrajih volitve proste irske države. Namen volitev je bil izvoliti 153 novih zastopnikov v irski državni zbor. Vse se je vršilo primeroma mirno. Po nekaterih mestih je bilo par demonstracij, ki so se pa končale brez prelivanja krvi.

Splošno se pa domneva, da na Irskem ni bilo še nikdar tako mirnih volitev kot so bile te zadnje.

Civilne straže so bile ves dan na svojih mestih, pa jim ni bilo treba skoraj nikdar stopiti v akcijo.

Navdušenja, kot je vladalo pri prejšnjih volitvah, ni bilo pri tej priliki opaziti.

Na voliče je dospelo komaj šestdeset odstotkov vseh volivcev.

Končni uspehi bodo znani šele v četrtek ali petek.

Obe stranki so se posluževali istih zastav, namreč irske trikolore.

USMREČEN PRI POSKUSNI VOŽNJI.

Milan, Italija, 27. avgusta. — Včeraj je preiskušal dirkač Giaccone svoj avtomobil, da ga za dostojno pripravi za splošne italijanske tekme, ki se bodo vršile v soboto. Na nekem ovinku je pa izgubil kontrolo, padel je v jarek ter se ubil.

VODA IZ DONAVE STRUPENA.

Pariz, Francija, 27. avgusta. — Iz Sofije poročajo, da se je v Vidinu zastrupilo nad 1000 oseb, ker so pile vodo iz Donave. Voda je strupena, ker vsebuje veliko množino svinca.

GRŠKA JE PROKLAMIRALA KONEC VOJNEGA STANJA.

Atene, Grška, 27. avgusta. — Danes je bilo objavljeno oficijelno naznanilo glede odobritve mirne pogodbe, sklenjene v Lausanne. V proglasu je tudi rečeno, da je sklenjen definitivni mir s Turčijo in da je konec vojnega stanja.

POINCARE PERE SVOJE STALIŠČE.

Francija vztraja pri svojih pravičnih zahtevah. — Ameriški vojaki niso bili posebno dobro izveščani, toda njihovo vodstvo je bilo dobro.

Gondrecourt, Francija, 26. avg. — Danes so na tukajšnji mestni hiši odkrili ploščo onim padlim ameriškim vojakom, ki so na bili člani Young Men Christian Association.

Pri tej priliki je imel govor francoski ministrski predsednik Poincare ter je rekel med drugim tudi sledeče:

Najboljša pot, kako doseči pomoč, ne potom nebes, pač pa potom mož, ki začno pomagati sami sebi.

Glede zasedbe Ruhr okraja je izjavil:

— V tem prepričanju smo tudi zasedli Ruhr okraj. Vse, kar se je zgodilo prej in vse, kar se je zgodilo izza onega časa, nas je potrdilo v naziranju, da smo pravilno postopali.

Povdaril je, da bo narod, ki vztrajno in temeljito zasleduje svoje cilje, te cilje tudi dosegel. Glede ameriških vojakov je povedal, da niso bili posebno izveščani, ko so prišli v Francijo, toda ta nedostatek je odpravilo izborna ameriška vodstvo.

Spomnil se je tudi nemško-francoske vojne leta 1871 z besedami:

— Nemčija mora biti tako poštena kot smo bili mi leta 1871. Kar smo mi storili pred 53 leti, naj ona stori sedaj. Če ne bo poskušala tega storiti, jo bomo prisilili da bo storila. V Ruhru bomo ostali toliko časa, dokler ne bomo dobili vsega, do česar smo upravičeni.

WELLER BO AGITIRAL PRI PRIHODNIH VOLITVAH ZA COOLIDGEA.

Washington, D. C., 27. avg. — Senator Weller republikanec iz Marylanda, je izdal danes ugotovilo, v katerem pravi:

— Predsednik Coolidge je podedoval po predsedniku Hardingu politiko in organizacijo. On je konservativen ter pošten kot malo-kdo. On rajši posluša kot da bi govoril. Dela in se nikogar ne boji. Uspešen je v vseh ozirih. Ko hodi, ve, kako mu je treba iti, da se mu ne bo treba vračati. On je predstavitejji priprostege ameriškega življenja.

ZADNJA BESEDA FRANCOSKE VLADE

Francosko časopisje brez izjeme odobrava stališče ministrskega predsednika Poincareja. — Njegovo geslo je: "Kakor hitro bo Nemčija plačala, bomo šli iz Ruhra." Francoska vlada se noče pogajati z nemškim kapitalistom Stinnesom. — Porurske tovarne se poslužujejo francoskih surovin.

Pariz, Francija, 27. avgusta. — Vse francosko časopisje navdušeno odobrava stališče, ki ga je zavzel ministrski predsednik Poincare.

Njegovo geslo je namreč: "Francoska armada bo toliko časa v Ruhr-okraju, dokler ne bo Nemčija plačala."

Nemški delavci v ruhrskih majnah so začeli nekoliko popuščati. Še pred dobrim tednom so bili vsi brez izjeme vneti za pasivni odpor, sedaj se pa že vračajo na delo v tovarne, katerim načeljujejo Francozi.

Poincarejeva izjava ni namenjena samo Nemčiji, pač pa tudi Angliji in vsemu ostalemu svetu.

Francija bo vztrajala na svojem stališču, dokler ne dobi popolnega zadoščenja. Po mnenju Francije mora priti prihodnja iniciativa iz Nemčije.

Neki angleški časopis je sporočil, da se Hugo Stinnes pogaja s francosko vlado glede obratovanja porenskih železnic.

Francoska vlada je te govorice odločno zanikala, češ, da ji niti na misel ne pride, da bi se pogajala s Stinnesom. Pogajala se bo samo z nemško vlado, ne pa s kakim nemškim privatnikom.

Nekatere nemške tovarne v Porenju so začele importirati železo iz Francije. Dosedaj, so se posluževale svojih lastnih zalog, oziroma so naročale železo iz Švedske.

To je jasno znamenje, da se je začel nemški odpor krhati.

Dortmund, Nemčija, 27. avgusta. — Danes so začele v tukajšnjem okrožju okupacijske oblasti na svojo roko obratovati majne. To se je zgodilo v prvi izza okupacije meseca januarja.

Duesseldorf, Nemčija, 27. avgusta. — Liga, ki propagira Porensko neodvisnost, je danes naprosila okupacijske oblasti, naj jo moralno in denarno podpirajo.

Ta apel je posledica nemirov, ki so se završili včeraj v tukajšnjem mestu. Separatisti so namreč skliceali zborovanje, katero so pa razgnali nemški nacionalisti, ki so zvesti nemški vladi.

Vodja separatistov, Hans Dorten, bi bil kmalu strahovito pretepen.

VELIKO POTNIKOV NA "LEVIATHANU".

Southampton, Anglija, 27. avg. — Jutri bo odplul proti Ameriki parnik United States Shipping Boarda "Leviathan". Na sebi bo imel 2800 potnikov. Osemsto jih bo v prvem razredu, petsto v drugem, ostali pa v tretjem razredu.

VAŽNO POSVETOVANJE MED MUSSOLINIJEV IN BENEŠEM.

Rim, Italija, 27. avgusta. — Politični krogi nestrpno pričakujejo izida konference, ki se bo jutri začela med italijanskim

ministrskim predsednikom Mussolinijem in češkoslovaškim zunanjim ministrom Benešem.

Razpravljala bosta v prvi vrsti glede stališča, ki ga je zavzela Italija napram Mali ententi.

AVSTRALSKI KUKLUKSKLANCI PROTI AZIJATOM.

Meubourne, Avstralija, 27. avg. — Tukajšnja tajna organizacija "Argus", ki je nekaka podružnica Kuklusklanecv je odločno nastopila proti vsem azijskim delavcem in azijskim trgovcem.

Organizacija ima nad tisoč članov ter ima jako velik vpliv na odgovornih mestih.

DENARNA IZPLAČILA V JUGOSLAVLI, ITALIJI IN ZASEDENEM OZEMLJU

se potom naše banke izvršujejo sameljivo, hitro in po niskih cenah:

Vselej se biva naše cene nižje kot v Jugoslaviji:

Raspoljita na sadnje polte in izplačanje "Kr. poštni čekovni urad" in "Jadranska banka" v Ljubljani, Zagrebu, Beogradu, Kranju, Celju, Mariboru, Dubrovniku, Splitu, Sarajevu ali drugod, kjer je pač za hitro izplačilo najugodnejše.

1000 Din. . . \$11.70 . . K 4,000

2000 Din. . . \$23.20 . . K 8,000

5000 Din. . . \$57.50 . . K 20,000

Pri nakazilih, ki znašajo manj kot en tisoč dinarjev računamo posebej po 15 centov za poštnino in druge stroške.

Italija in zasedene ozemlje:

Raspoljita na sadnje polte in izplačanje "Jadranska banka" v Trstu, Opitiji in Zadru.

200 lir . . . \$ 9.80

300 lir . . . \$14.40

500 lir . . . \$23.50

1000 lir . . . \$46.00

Pri nakazilih, ki znašajo manj kot 200 lir računamo posebej po 15 centov za poštnino in druge stroške.

Za posredovanje, ki presegajo stolet tisoč dinarjev ali po dvatisoč lir dovoljujemo po možnosti še poseben popust.

Vrednost dinarjev in lirov sedaj ni stalna, menja se večkrat in nepričakovano; iz tega razloga nam ni mogoče podati natančne cene vnaprej. Računamo po ceni onega dne, ko vam dajemo poslati denar v roko.

Glede izplačil v ameriških dolarjih glejte plakat oglaš v tem listu.

Denar nam je poslati najbolje po Domestic Money Order ali pa New York Bank Draft.

FRANK SAKSER STATE BANK

82 Cortlandt Street New York, N. Y.

Glavno zastopništvo: Jadranska Banka.

Zagonetno, toda resnično.

"Zlati kralj".

Življenjska zgodba generala Johna Augusta Sutterja se čita kot roman.

Kdor je čital ameriško zgodovino, je morda naletel na njegovo ime, pa ga je pozabil. General Sherman je pa sam priznal, da dolguje Zdržene države za nabavo Californije veliko hvalo temu zlatemu kralju.

General Sutter je bil eden najznamenitih pionirjev Unije. V naslednjem objavljamo o njem nekaj podrobnosti.

John August Sutter je bil sin švicarskih staršev ter je bil rojen leta 1803 na Badenskem. Njegov oče je bil mojster v papirnici. V srednjem Bazelu se je učil za trgovca, se poročil ter odtušil trgovino v Burgdorfu. Sreče pa ni imel. Prišel je na boben.

6. maja leta 1834 je zapustil ženo in otroke ter se podal na jadrnici proti New Yorku.

Štirinajst let ni nihče slišal o njem. Vsi so že mislili, da je umrl.

Leta 1848 je bilo pa znano njegovo ime po vsem svetu. Kljub temu, da doma ni imel sreče, je bil Sutter zmožen in prebrisan trgovec. Dospel je v New York, je kmalu izprevidel, da mu bo v tem mestu slaba predla. Odpravil se je proti zapadu. Htel je od mesta do mesta ter trgoval. Nekaj časa je bival v Missouri, nakar se je pridružil skupini Nemecev, ki so šli iskati sreče v Santa Fé.

V Santa Fé je bival do leta 1838. Večji del je občeval samo z Indijanci, na katere je izvajal velik vpliv. Vleklo ga je pa vedno dalje proti zapadu.

Indijanci so mu povedali o deželi, kjer se zopet začneja svetovno morje in kjer so lepši kraji kot raj.

Vojaske oblasti so ga svarile, toda on jih ni poslušal. Odpravil se je proti tej čudežni deželi.

Za svojega spremljevalca si je izbral kapitana Ermantingera, pet misijonarjev in tri ženske. Šli so od forta do forta, od doline do doline ter dospeli leta 1840 v Californijo.

Tedaj je bila Californija mehiška last. Svoj čas so jo bili misijonarji dobro obdelali, pod slabim gospodarstvom je pa prišla skoraj čisto na nič. Indijanci, katere so bili misijonarji vzgojili za pridne delavce, so se zopet razkropili po gozdovih. Kraina dežela je postajala vedno bolj opustošena.

Sutter je videl bogastvo zemlje v dolini Sacramenta. Šel je k mehiškemu upravitelju Don Alvaradu ter mu sporočil svoje načrte. Odkar mu je ozenel, kjer se stekata Rio de los Americanos in Sacramento. Imenoval ga je tudi kapitanom in indijanskim komisarjem.

Sutter je začel s svojimi tovariši obdelovati zemljo, sezidal je hišo ter imenoval svoje posestvo New Helvetia.

Ker so ga pa ogrožali Indijanci, je obdal svoje posestvo z obzidjem ter postavil na obzidje kanone. V kratkem času je imel pod svojim poveljstvom nad sto mož.

Začel je graditi mlino in žage.

Severova zdravila vzpostavijo zdravje v družinah.

Kot izvrstno zdravilo za prebavo in grenočec — jemljite

Severa's

Balzol

Priporočen za

neprebavljanje, zastarela prehrana in oslabeleosti.

Cena 50 in 85 centov.

Vprašajte svojega lekarnarja.

W. F. SEVERA CO. CINCINNATI, OHIO

Pozor čitatelji.

Opozorite trgovce in obrtnike, pri katerih kupujete ali naročate in ste z njih postrežbo zadovoljni, da oglašujejo v listu "Glas Naroda". S tem boste ustregli vsem

Uprava "Glas Naroda"

NOVA SLIKA IRSKEGA PREDSEDNIKA.

Irski predsednik Cosgrave, fotografiran tekmo važnega kampanjskega govora v Colle Green pri Dublinu.

Knežji kmet — plemičar.

Spisal dr. J. Mal.

Letos, ko se obnavlja trinajstletni spomin mogočnega Samove državne tvorbe, ki smo ji bili priključeni tudi mi Slovenci, obhajamo se posebni spominski dan nekdanje politične svobode karantanskih Slovencev. Dne 5. junija je namreč minulo sto let, odkar je izumrl znameniti rod vojvodskega kmeta blažnjeveškega, v čigar redovini se je podedovala pravica ustoličati koroškega vojvode.

Ko so pred 100 leti pri celovških mestnih vratih prevzemali okoličanski kmetje truplo zadnjega knežjega kmeta Jožefa, da je ponesel in spremijo k večnemu počitku, so se pač sami dobro zavdali važnosti trenutka, s katerim je temina groba končala verigo zgodovinskih dogodkov, ki jim je vtisnil pečat samobitnosti baš vojvodski kmet kot njihov poseben reprezentant. Temina groba ob sklepu verige in temina sive, skoroda neprodne davnine ob njenem počelu!

Kajti nimamo listin in nimamo pisanih poročil, ki bi nam nedvoumno pojasnjevala, kdaj in kako je nastal v svoji samonikli izvirnosti pozornost vzbujajoči obred vmešanja karantanskega vojvode. Starejši od listin in zapisanih sporočil pa so navade in običaji, ki spremljajo tudi narode od zibel njihove mladosti dalje in se ohranijo v živem izročilu nespremenjeni od roda do roda. In slika takih iz davnine prevzetih in ohranjenih pravnih uredb in običajev nam je podal srednjeveški kopist, ki je kodificiranemu svabskemu pravu pridal še poglavje "o pravihah koroškega vojvode".

Ker smatram, da je obred v svojih zunanjih formah nam Slovencev tako dobro znan, da morem njegov opis izpustiti, zato naj na tem mestu na kratko karakteriziram samo pravno-politični pomen procedure, ki je v svojih posledicah vrgla na štit vojvodskega kmeta iz Blažnjeve, prisidivši mu ulogo tistega, ki novonastopajočemu knezu simbolično izroča vso oblast v deželi.

Takozvani "Schwabenspiegel", ki upošteva veljavnost še tekom XIII. stoletja na Koroškem običajnega prava glede izvolitve novega vojvode, predvideva za ta državnopravni akt oblike in postopek, ki je bil v navadi pri sodnih zborih, s tem razlokom seveda, da se tega zbora udeležijo svobodni prebivalci-kmetje vseh županskih okrožij s svojimi župani ali — kakor jih naš vir imenuje — sodniki vred. Za voditelja tej deželni skupščini so si po prostem preudaru izvolili izmed sebe — ne morda kakega plemiča — marveč tistega, ki se jim je zdel najprimernejši, najboljši in najmočnejši (waegst — best — witzigost).

Naloga tega voditelja je bila v tem, da je zbrane deželane v celoti in potem zopet vsakega zase posebej povprašal, da li je predlagani vojvoda deželi in deželanom koristen in povšeč. In če so na tej skupščini zaključili, da jim ne

Irski predsednik Cosgrave, fotografiran tekmo važnega kampanjskega govora v Colle Green pri Dublinu.

Knežji kmet — plemičar.

Spisal dr. J. Mal.

Letos, ko se obnavlja trinajstletni spomin mogočnega Samove državne tvorbe, ki smo ji bili priključeni tudi mi Slovenci, obhajamo se posebni spominski dan nekdanje politične svobode karantanskih Slovencev. Dne 5. junija je namreč minulo sto let, odkar je izumrl znameniti rod vojvodskega kmeta blažnjeveškega, v čigar redovini se je podedovala pravica ustoličati koroškega vojvode.

Ko so pred 100 leti pri celovških mestnih vratih prevzemali okoličanski kmetje truplo zadnjega knežjega kmeta Jožefa, da je ponesel in spremijo k večnemu počitku, so se pač sami dobro zavdali važnosti trenutka, s katerim je temina groba končala verigo zgodovinskih dogodkov, ki jim je vtisnil pečat samobitnosti baš vojvodski kmet kot njihov poseben reprezentant. Temina groba ob sklepu verige in temina sive, skoroda neprodne davnine ob njenem počelu!

Kajti nimamo listin in nimamo pisanih poročil, ki bi nam nedvoumno pojasnjevala, kdaj in kako je nastal v svoji samonikli izvirnosti pozornost vzbujajoči obred vmešanja karantanskega vojvode. Starejši od listin in zapisanih sporočil pa so navade in običaji, ki spremljajo tudi narode od zibel njihove mladosti dalje in se ohranijo v živem izročilu nespremenjeni od roda do roda. In slika takih iz davnine prevzetih in ohranjenih pravnih uredb in običajev nam je podal srednjeveški kopist, ki je kodificiranemu svabskemu pravu pridal še poglavje "o pravihah koroškega vojvode".

Ker smatram, da je obred v svojih zunanjih formah nam Slovencev tako dobro znan, da morem njegov opis izpustiti, zato naj na tem mestu na kratko karakteriziram samo pravno-politični pomen procedure, ki je v svojih posledicah vrgla na štit vojvodskega kmeta iz Blažnjeve, prisidivši mu ulogo tistega, ki novonastopajočemu knezu simbolično izroča vso oblast v deželi.

Takozvani "Schwabenspiegel", ki upošteva veljavnost še tekom XIII. stoletja na Koroškem običajnega prava glede izvolitve novega vojvode, predvideva za ta državnopravni akt oblike in postopek, ki je bil v navadi pri sodnih zborih, s tem razlokom seveda, da se tega zbora udeležijo svobodni prebivalci-kmetje vseh županskih okrožij s svojimi župani ali — kakor jih naš vir imenuje — sodniki vred. Za voditelja tej deželni skupščini so si po prostem preudaru izvolili izmed sebe — ne morda kakega plemiča — marveč tistega, ki se jim je zdel najprimernejši, najboljši in najmočnejši (waegst — best — witzigost).

Naloga tega voditelja je bila v tem, da je zbrane deželane v celoti in potem zopet vsakega zase posebej povprašal, da li je predlagani vojvoda deželi in deželanom koristen in povšeč. In če so na tej skupščini zaključili, da jim ne

obično proceduro. Njegov krvni naslednik Albert se je dal ustoličiti šele leta 1342, ko se je začel bati, da mu mejni grof Braniborski, ki je imel za ženo Marjeto Koroško, ne bi vzel dežele. V nedeljo "laetare", 18. marca 1414, se je kot zadnji dal ustoličiti vojvoda Ernest Železni.

Tako ukoreninjen je bil ta obred, da se je moral Friderik IV., leta 1457, pri "vojvodskem kmetu" opravičiti radi opustitve, češ da se to ne strinja z njegovim cesarskim dostojanstvom. Slične reverzse so izdali kmetu tudi nekateri naslednji vladarji. "Zadnji vitez" Maks I. je obečal, da hoče sprejeti koroški fevd "von dem Pawern in Kärnten", pa vsled večnih homatij ni nikoli do tega prišel. Ko so se v poznejši dobi — obratno kot je to bilo nekdanj — deželni stanovni poklanjali novemu deželnemu knezu, s k tem svečanostim vedno povabili tudi kmetoplemičarja iz Blažnjeve (tako n. pr. leta 1660. ali leta 1728).

Razen konvencionalnih 60 beličev, obleke in obeh živali, ki jih je dobil ob ustoličenju, je že Ernest Železni opustil ustoličujočega kmeta vseh davšin in dajatev za njegovi posestvi v Pokrčah in Blažnjevi. Karel VI. je dovolil leta 1729. vrhitega še, da je smel 3—4 sohle (120 veder) laškega vina carine prosto uvoziti na Koroško, kar je leta 1747. ponovila cesarica Marija Terezija, leta 1801. pa Frane II., ki je par mesecev pred smrtjo zadnjega kmeta-plemičarja temu znova podelil starodavno ugodnost.

Davčna prostost knežjega kmeta je poleg izraza naklonjenosti vladarja, ki mu je simbolično izročil oblast nad deželo, utemeljevala tudi v tem, ker je bil ustoličujoči kmet prvotno, kot smo videli, župan in sodnik ter je že kot tak bil deležen tega privilegija. Tudi je stopilvi s knežjega kamna predvsem opominjal novega vojvode, naj bo pravičen sodnik. Raditega je tudi umljivo kmetovo vprašanje, če je novi vladar svobodnega stanu: kajti samo svobodnik se sme udeleževati sodnih zborov, svobodni mora biti zato tudi vojvoda, čigar najodločnejša funkcija je baš sodna oblast. V tem naj ga potrjuje lahen udar na lice, ki je morda cerkveno-liturgičnega izvora (birmanje), ali pa temelji na staroslovanskem pravem naziranjju, po katerem znači čisto dotikljaj tudi prisego: imeli bi v tem slučaju nekaj analogni k bavorskim testes par aures tracti.

Naj si je nastal obred ustoličanja kadarkoli, eno je gotovo, da ljudstvo, ki je nad temi svojimi državnopravnimi svetinjami čuvalo tako skrbno, da je njih odsvit z zadnjim žarkom dogorel še za začetkom XIX. stoletja, ni bilo usuznjeno od frankovsko-nemške države, ali da bi celo še preje bilo, vedno robovalo in služilo le tujim oblastnikom. To naglašam posebej še raditega, ker bo po rseh znakih skušala Peiskerjeva teorija izvajati kmečki značaj vojvodskega umočanja iz neke zmagovalne revolucije kmetov proti vladajoči tujeorodni kasti: za tako namišljeno odrešilo "revolucijo", ki bi omogočala "logičen" razplet tega vprašanja, pa zgodovinski viri ne nudijo nikake ugodne podlage.

Kar tiče specialno posestva rodovine kmetov-plemičarjev, čije izmetje pred sto leti je dalo povod predležanju mojim razmotiranjem, naj omenim, da je zadnji posestnik Jožef, ki je leta 1787. prevzel kmetijo po očetu Janezu, vsled slabe letine, vojne, živinske kuže in vremenskih nezdob bil prisiljen, da je leta 1801. zastavil posestvo, ki je po dolgih pravdah prišlo v roke dr. Adama Rabiča; pred svetovno vojno je bil lastnik domovanja knežjega kmeta (Herzoghof) stotnik Rusin Ljudomir vitez Zadorovitz. Poslednji vojvodski kmet pa je, kot je uvodoma rečeno, umrl v Celovcu, kjer je imel malo hišico in koder so že pet let pred njim (1818) ponesli v grob njegovega edineca-dijaka enakega imena.

ALI VESTE, —

da se dele Albanci v tri plemena, kojih eno je katoliško, drugo pravoslavno in tretje mohamedanske vere ter da se vsa ta tri plemena močno sovražijo med seboj? Ali veste, da je turški tobak v Helmar cigaretah najčistiji tobak?

OGLAS DOGARJEM.

Kdor hoče delati Charvats in Pipe dode za dobro plačo: za dode najboljši gozd v Georgija Swamp visoko, naj se obrne na: Bartol Krulić, Rocky Ford, Ga. (28-8—5-9).

DELO DOBI

S ali 10 mož za delati drva. Gozd je lep in prijazen kraj. \$265 od korta. — Quinn Co., Chipmonk, N. Y. G. Samsa, Box 518, Allegany, N. Y.

Izšla je nova izdaja

'PESMARICA GLAZBENE MATICE'

Zbori za štiri moške glasove.

Uredil MATEJ HUBAD

Knjiga ima 296 strani, ter vsebuje sledeče pesmi z notami:

1. Na dan; 2. res oženil bi se; 3. Kazen; 4. Kmečka pesem; 5. Vasovalec; 6. Na trgu; 7. Pesem o beli hišici; 8. Prošnja; 9. Dan slovenski; 10. Tihl veter od morja; 11. Še ena; 12. Povejte, ve planine; 13. Šišaj, solnce; 14. Lahko noč; 15. Deklica mila; 16. Slanca; 17. Vabilo; 18. Pastirček; 19. Rožmarin; 20. Cerkevica; 21. Prošnja; 22. Imel sem ljubi dve; 23. Danici; 24. Savska; 25. Oblaček; 26. Planinska roža; 27. Hercegovska; 28. Ljubzen in pomlad; 29. Rožica i slavulj; 30. Naša zvezda; 31. Lahko noč; 32. Pod noč; 33. Kaj bi te prašal; 34. Rože pravde; 35. Na grobih; 36. Nad zvezdami; 37. Vabilo; 38. Ustisi nas; 39. Na morju; 40. Pastir; 41. Slovenska zemlja; 42. Barčica; 43. Oblaček; 44. Utopljena; 45. Potrkali na okno; 46. Glas Grobova; 47. Katica; 48. Deklica; 49. Tihl veter; 50. Lepa naša domovina; 51. Vigrad se povrne; 52. Vinaka; 53. Oj dokle, kaj s tak žalostna; 54. Slanca; 55. Oj, te mlina; 56. Pojdam v ruto; 57. Slovenec; 58. Hrvat; 59. Naša zvezda; 60. V slovo; 61. Izgubljeni cvet; 62. Sanak spava; 63. Glejte, kako umira pravičnik; 64. Naprej; 65. Kje dom je moj; 66. Hey Sloveni; 67. Domovina; 68. Sokolska; 69. Jadransko morje; 70. Popotnikova pesem; 71. Domovina; 72. Slovenski svet; 73. Ti si krasen; 74. U boj; 75. Večer na Savi; 76. Zrinsko, Frankopanska; 77. Što čutiš, Srbine tužni?; 78. Pobratimlja; 79. Pomlad in jesen; 80. V tihl noč; 81. Milica; 82. Njof; 83. Njega ni; 84. Pod oknom; 85. Prva ljubezen; 86. Lahko noč; 87. Pri oknu sva molče stonela; 88. Strunam; 89. Slovo; 90. Strunam; 91. Prošnja; 92. V ljubem si ostala kraj; 93. Pod oknom; 94. Ljubzen in pomlad; 95. Lahko noč; 96. Raztanek; 97. Svrčanje; 98. Tam, gdje stoji; 99. Prejla.

Cena s poštnino \$3.

"GLAS NARODA"

82 Cortlandt Street

New York

Točna in hitra postrežba, zmerne cene,

to je geslo poslovanja, radi katerega je naš zavod vsestransko poznan in pripoznan med Slovenci v Ameriki.

Naša direktna zveza z JADRANSKO BANKO in vsemi njenimi podružnicami, kot tudi mnogoletna skušnja omogočajo nam izvršitev vseh poslov v popolno zadovoljstvo naših rojakov.

Razum rednih pošiljatev izvršujemo tudi izplačila potom "brzovnega pisma" in sicer v teku enega tedna, za kar računamo samo \$100.

VLOGE OBREŠTUJEMO PO

4% na leto.

Preskrbimo potne listke za v Evropo ali iz Evrope v Ameriko.

Frank Sakser State Bank

82 Cortlandt St., New York, N. Y.

Glavno zastopstvo Jadranske Banke.

Nuga-Tone

Proizvaja bogato rdečo kri, močne stanovitne živce, življenja polne moške in ženske.

Če ste slabega zdravja in pri slabih moči, če se vam spomin mračni in vaše telo mračni, če se se navešate Nuga-Tone, in isprevideli boste, kako hitro se boste čutili drugačnega človeka! Devet desetih človeških bolezni, kot izpuščanje, anemija, revmatične bolezni, glavoboli, nevrastija, pomanjkanje energije, pomanjkanje živahnosti, nervoznost, nepečnost, izhaja iz pomanjkanja živčne moči, redke zvezdele krvi in slabe krvne cirkulacije. Vsek ud, vsako odstopanje telesa je odvisno od živčne sile za svoje življenje in zdravje. Živčna moč je podvign avtoritar star za sedec, jetra, ledice, drob, utripanje srca in krvno cirkulacijo. Nuga-Tone je najbolj uspešno zdravilo za nerazvite in slabe izdane. Zakaj? Ker sestoji iz osmerov važnih sestavin, ki vračajo zdravje ter jih predpisujejo najslabši zdravniki. Nuga-Tone je bogat na kalcij in fosforje — ter je hrana krvi in živcem. Nuga-Tone prebija življenje v jetra, ter ojačuje čreva, da redno delujejo. Čreva jedca ter čreva in njih strupene skrivnine. Nuga-Tone je v koloniji, teške sode in pokritega zdravja na lise in jasmur v oči. Graditi moč in posilvne moze, zdravje in krasnejše ženske. Nuga-Tone ne vsebuje omamljivih sredstev, ne zdravil, katerih se človek navadi. Zavrt je v pripravi svojci. Pohiti je s sladkorjem, ugodnega okusa, ugoden za jemanje. Poskusajte ga. Priporočili so ga vsi vrhni zdravniki.

NABA POPOLNA GARANCIJA—Cena Nuga-Tone je en (\$1.00) dolar za steklenko. Vsaka steklenka vsebuje dovolj (50) tablet, polno mesečno zdravljenje. Vi lahko kupite deset steklen, šestmesečno zdravljenje za pet (\$5.00) dolarjev. Jemajte Nuga-Tone dvajset (20) dni. Če niste zadovoljni z uspehom, vrnite preostanek namo s sklanje in mi vam bomo takoj vrnil denar. Vidite, da ne morete izgubiti nič penja. — Mi vam zagotavljamo, da Nuga-Tone je za prodaj pri vsih dobrih lekarjih po enakem cen in enakim garancijam.

KO NAROČATE, SA POSLIŽITE TEKA KUPONA: NATIONAL LABORATORY, 5-27, 1018 S. Wabash Ave., Chicago, Ill.

Čepolite—Presim, dobite priložno.....za kar mi pošljite steklenko Nuga-Tone.

Ime.....

Cesta in št. ali R. P. D.....

Ime.....

Ime.....

Ime.....

Ime.....

Ime.....

Ime.....

Uspehi v dvajsetih dneh ali se vam pa vrne denar.

